

Odpovědi na posudek prof. Aleše Růžičky překladu knihy Anorganické chemie

1) *Celkově se podle mého názoru jedná o poměrně překotný překlad, který si klade za cíl být současně jakousi učebnicí základního studia a zároveň seriózním učebním textem soudobé (pokročilé) anorganické chemie. Ani jedno se autorům primárního textu bohužel nepodařilo,...*

Není úkolem recenzenta překladu posuzovat kvalitu originálu, který jistě prošel náročným recenzním řízením, byl vydán v renomovaném vydavatelství a přeložen do šesti světových jazyků. Vydávání překladů právě tohoto typu učebnic je dlouhodobým záměrem VŠCHT Praha. Z učebnic mladších 10 let je srovnatelná pouze Inorganic Chemistry od Atkinse a kol. Struktura kapitol je naprosto stejná, překládaný originál má asi o 200 stran více, navíc kapitoly o vodných roztocích a nevodných prostředích a podrobnější výklad koordinační chemie.

2) *Překladu knihy výrazně neprospívá nejednotnost výběru překladatelů z různých institucí, zejména jejich nesouměřitelného věku, což se projevuje zejména na délce použitých vět a jejich skladbě*

Tento projekt nešlo zrealizovat ve stanoveném termínu s menším počtem překladatelů. Bylo úkolem editora a redaktorky překlady jednotlivých autorů co nejvíce sjednotit i po stránce stylistické, nicméně rozdíly ve stylu se projevují i v anglické předloze.

3) *Tento problém je patrný i v případě nejednotného pojetí výkladu názvosloví a psaní vzorců, které nekoresponduje s originálem ani mezi kapitolami vzájemně.*

Autoři překladu použili v první verzi doslovný přepis vzorců uváděný v originále, všechny názvoslovné změny byly následně provedeny editorem tak, aby odpovídaly stávajícímu doporučení podle IUPAC. Kde jinde než ve vysokoškolské učebnici by měla být ctěna aktuální názvoslovná pravidla. Tento princip má podle našeho názoru prioritu před alternativními verzemi ustálenými v některých odborných subkomunitách a používanými ve vědeckých publikacích. Pokud existovaly nějaké nejednotnosti mezi jednotlivými kapitolami, snažili jsme se je eliminovat během první a druhé korektury.

4) *Ke kapitole 20 mám zejména formální připomínky ohledně ustáleného slovosledu např. správně je: d-orbital, d-prvky, π -vazba – tyto předělovky jsem označil v textu pomocí sledování změn.*

K vytýkaným formálním nedostatkům uvádíme následující: Je-li přívlastek nesouhlasný (v našem případě písmena, čísla, ale i zkratky), je z gramatického hlediska správné inverzní pořadí: orbital d apod. Můžeme ale specifikující označení (d, π , NMR) učinit součástí daného slova, ovšem potom nutně musí být odděleno divisem (tedy nikoliv, jak bylo v opravách zhusta, bez něj: d-orbital, d-prvky, π -vazba). Oba způsoby vyjádření jsou asi ekvivalentní a správné; rozhodnutí, který se použije, by mělo záviset na větné souvislosti (použít typ d-orbital tam, kde by při zápisu orbital d mohlo dojít k nejasnosti vzhledem k dalšímu pokračování věty). Nicméně navržené korektury byly akceptovány, ovšem opraveny na psaní s divisem.

5) *první jména ve vícejmenných názvech by se ustáleně neměla skloňovat např. Jahnův-Tellerův jsem zaměnil Jahn-Tellerův atd. Toto počestřování vede ke zmatení čtenáře, kdy jako zářný příklad budiž Russelův-Saundersova místo Russell-Saundersova. Kdyby jste tohoto přeci jen použili, můžete ještě použít počestřěného jména Houscroftová na přebale knihy.*

Skloňování dvoujmenných názvů je ustáleno už čtyřicet let, pokud se jedná o dvě osoby. Oproti tomu např. Gay-Lussacův, protože se jedná o jednu osobu. Skloňování bylo tedy ponecháno, pouze v případech výskytu jiných chyb ve dvojmenných názvech příslušné byly korektury akceptovány.

6) *dále jsem opravil některé překlady, archaismy a slovosled, např. ferro a ferri se dvěma "r"*

V češtině existuje pouze jediný možný způsob psaní fero-, antifero a feri-, a sice s jedním. r.

7) V **kap. 21 a 22** je v posudku deklarováno „několik závažných chyb, zejména v hodnotách fyzikálních veličin“, ale nic opraveného nebylo v revidované verzi nalezeno.

8) V **kapitole 26** se vyskytují stejné chyby jako v kap. 20, ale navíc přibylo i nepočešťování IR na IČ, nesprávný slovosled při zápisu NMR spektroskopie, někde je zmaten zápis ox. stavu vs. iontu (Pt^{2+} vs. Pt^{II}).

IR/IČ: V textu je jednoznačně preferována varianta IR (to není otázka (ne)počešťování, ale je to tak běžně používáno! Obdobně používáme HPLC, MS, DNA, ... Na některých místech v textu s velkým výskytem zkratk však byl použit alternativní výraz infračervený.

NMR: Navrhovaný zápis NMR spektroskopie je bohužel ŠPATNĚ. Podle výše uvedeného pravidla by měla být buď NMR-spektroskopie, nebo spektroskopie NMR. Problém ale nastává při specifikaci jádra. Zápis 1H -NMR-spektroskopie nelze akceptovat, většinou se používá spektroskopie 1H NMR. V překladu jsme použili pořadí spektroskopie NMR 1H , který lze rozepsat do logické sekvence spektroskopie nukleární magnetické rezonance jader 1H .

9) **Kapitola 23** – *Naprostá nesourodost vzorců organokovových sloučenin překladu a originálu, kdy v originále jsou tyto uvedeny správně.*

Vzorci uvedené v překladu odpovídají aktuálnímu doporučení IUPAC, zatímco ty v anglické předloze bohužel v mnoha případech nikoliv. Pro organokovové sloučeniny nepřechodných kovů je podle doporučení třeba vycházet ze substitučního principu a odvozovat je od příslušných hydridů. V nich je prvek kovu coby centrální a více elektropozitivní atom uváděn jako první (výjimkou jsou prvky 16.skupiny). U organokovových sloučenin přechodných kovů je třeba vycházet z adičního principu koordinačního názvosloví (včetně psaní vzorců do hranatých závorek a příslušného pořadí ligandů, centrální atom opět na prvním místě). Na změny ve vzorcích oproti originálu je explicitně upozorněno v předmluvě k českému vydání.